

## A Comparison Between Personality Traits and Attribution Styles of Normal Couples and Divorce Petitioners

Behrouz Behrouz, M.A.

University of Payame Noor

Farhnaz Mohammadi, M.A.

University of Ahvaz

Shahram Aliabadi, Ph.D. Student

University of Allame Tabtabaee

Mohammad Bagher Kajbaf, Ph.D.

University of Isfahan

Nasrin Heidari Zadeh, M.A.

University of Payame Noor

Behzad Behrouz, M.B.

University of Razi Kermanshah

## مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های اسنادی در زوج‌های عادی و متقاضی طلاق

بهروز بهروز\*

مدرس، گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه پیام‌نور

فرحناز محمدی

کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی دانشگاه اهواز

شهرام علی‌آبادی

دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی

محمدباقر کجباغ

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان

نسرین حیدری‌زاده

مربی گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام‌نور

بهزاد بهروز

دانشجوی کارشناسی مشاوره دانشگاه رازی کرمانشاه

### Abstract

The aim of the present study was to compare personality characteristics and attribution styles of normal couples and those petitioning divorce. The sample size included one hundred of 23-55 year-old men and women (25 normal couples from the employees of Justice Office and 25 divorce petitioners referring to justice Office of Kermanshah in (2010-2011) who were selected by available sampling method. To collect the data the short form of Questionnaire Five Factors of Personality (NEO-FFI) as well as Attribution Style Questionnaire (ASQ) were used. This research is a survey, causal-comparative study. By applying the analysis of covariance, it was found that normal couples use stable and specific attribution style and divorce petitioners use general and unstable attribution style. But there is no significant difference between inner-outer attribution styles of the two groups. Also the results showed that there is a negative relationship between neuroticism and marital satisfaction ( $P < 0.01$ ) and openness ( $P < 0.03$ ) but agreeableness ( $P < 0.02$ ) have positive relationships with marital satisfaction. There were significant differences between two groups of normal couples and divorce petitioners regarding the application of attribution styles and personality characteristics ( $P < 0.01$ ).

**Keywords:** Personality traits, Attribution style, Normal couples and divorce petitioners.

### چکیده

هدف از این پژوهش، مقایسه ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های اسنادی در زوج‌های عادی و متقاضی طلاق بود. حجم نمونه، شامل ۱۰۰ زن و مرد ۲۳ تا ۵۵ ساله (۲۵ زوج عادی از میان کارکنان دادگستری و ۲۵ زوج متقاضی طلاق، مراجعه‌کننده به دادگستری شهر کرمانشاه در سال ۹۰-۱۳۸۹) بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از فرم کوتاه پرسشنامه پنج‌عاملی شخصیت (کوستا و مک‌گری، ۲۰۰۴) (NEO-FFI) و پرسشنامه سبک‌های اسنادی پترسون و همکاران (۱۹۸۲) (ASQ) استفاده شد. پژوهش حاضر پیمایشی و از نوع علی-مقایسه‌ای است. با استفاده از روش تحلیل کوواریانس نشان داده شد که متقاضیان طلاق از سبک اسنادی موقت و کلی و زوج‌های عادی از سبک اسنادی پایدار و اختصاصی استفاده می‌کنند، اما دو گروه از نظر سبک اسناد درونی-بیرونی تفاوت معناداری با یکدیگر ندارند. همچنین یافته‌ها نشان داد که بین عامل نورزگرایی و رضایت زناشویی رابطه‌ای منفی ( $P < 0.01$ )، و بین مقبولیت و رضایت زناشویی ( $P < 0.03$ )، و گشودگی و رضایت زناشویی رابطه مثبت وجود دارد ( $P < 0.02$ ). بین دو گروه زوج‌های عادی و متقاضی طلاق از نظر استفاده از سبک‌های اسنادی و ویژگی‌های شخصیت تفاوت معناداری وجود داشت ( $P < 0.01$ ).  
واژه‌های کلیدی: ویژگی شخصیت، سبک اسناد، زوج‌های عادی و متقاضی طلاق.

## مقدمه

می‌آید، مشتاق تحریک و هیجان و خطرپذیرند و نیندیشیده عمل می‌کنند، توانایی مهار احساسات را ندارند و چندان پایدار نیستند. در مقابل، درونگرا فردی است کم‌حرف که بیشتر به کتاب‌ها علاقه دارد تا به آدم‌ها، تودار است و بجز چند دوست صمیمی از دیگران فاصله می‌گیرد، به احساس‌های آنی اعتماد نمی‌کند، مسائل زندگی منظم و با قاعده را دوست دارد، به‌ندرت از خودش پرخاشگری نشان می‌دهد و برای معیارهای اخلاقی، ارزش فراوان قایل است (دادستان، ۱۳۹۰).

**گشودگی به تجربه (O):** اشخاص دارای نمره بالا در این نوع هم درباره دنیای درونی و هم بیرونی کنجکاوند و زندگی آنها از لحاظ تجربه، غنی است. آنها تنوع‌طلب، دارای کنجکاوی ذهنی، استقلال در قضاوت، تخیل و زیباپسندی هستند (دانلان، کانگر و برایانت<sup>۵</sup>، ۲۰۰۵).

**مقبولیت (A):** مقبولیت بیشتر موجب می‌شود افراد بهتر بتوانند احساساتشان را در تعامل‌های بین‌فردی مهار کنند و برخورد آرام‌تری داشته باشند. افراد با نمره بالا در این نوع شخصیت دارای ویژگی‌هایی چون: اعتماد، رک‌گویی، دیگر دوستی، هم‌رأیی، تواضع و دل‌رحمی هستند (آتش‌روز، پاکدامن و عسگری، ۱۳۸۷).

**با وجدانی (C):** بهترین توصیف برای این نوع مفهوم «اراده» است. فرد با وجدان هدفمند، با اراده و مصمم است. نمره بالا در با وجدانی با موفقیت شغلی و تحصیلی همراه است. از ویژگی‌های افراد با نمره بالا در این نوع، دقت، خوش‌قولی، قابل اعتماد بودن، تلاش برای موفقیت و منضبط بودن است (دانش، ۱۳۸۴).

میشل و شودا<sup>۱۱</sup> (۱۹۹۸) بیان می‌کنند که الگوی پنج‌عاملی، نظام‌های شناختی - عاطفی<sup>۱۷</sup> اساس شخصیت را منعکس می‌کند و سبک اسناد<sup>۱۸</sup> نمونه بارز این نظام است که می‌تواند با ابعاد شخصیتی به‌خصوص الگوی پنج‌عاملی پیوند داشته باشد (گاسلینگ، رتفرو، سوان<sup>۱۹</sup>، ۲۰۰۳). اسناد فرایندی است که از طریق آن می‌توان در مورد علل درونی یا بیرونی رفتار خود و دیگران قضاوت کرد (گراس<sup>۲۰</sup>، ۲۰۰۲). در الگوی

طلاق<sup>۱</sup> شایع‌ترین جلوه تعارض شدید است و در نهایت بالغ بر نیمی از زوج‌هایی که درصدد مشاوره هستند، طلاق می‌گیرند (ورسینگتون<sup>۲</sup>، ۲۰۰۵). براساس آمار رسمی در ایران از هر ۱۰۰۰ مورد ازدواج، حدود ۲۰۰ مورد به طلاق منجر می‌شود و ایران، چهارمین کشور جهان از نظر میزان نسبت طلاق به ازدواج معرفی شده است (یوسفی، ۱۳۹۰). عوامل متعددی در بروز طلاق مؤثر است که می‌توان به عوامل اقتصادی، اجتماعی، حقوقی، روان‌شناختی و عوامل تنش‌زای درونی و بیرونی اشاره کرد که در این بین عوامل فردی و روان‌شناختی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند (پرانچر، بیگن، گایروارد، ترامبلی، بوون و همکار<sup>۳</sup>، ۲۰۰۸). زیرا این عوامل با تمام جنبه‌های زندگی افراد مثل آموزش، شغل و عملکردهای بین‌فردی مرتبط هستند (دوروس، هانزال و سگریان<sup>۴</sup>، ۲۰۱۱).

ویژگی‌های شخصیت از موضوعات مهم روان‌شناسی به‌شمار می‌رود و الگوی پنج‌عاملی<sup>۵</sup> از مشهورترین الگوهای شخصیت در زمینه تحلیل عوامل هستند (فارنهام<sup>۶</sup>، ۲۰۰۸). این پنج عامل عبارت‌اند از: نورزگرایی<sup>۷</sup>، برونگرایی<sup>۸</sup>، گشودگی<sup>۹</sup>، مقبولیت<sup>۱۰</sup>، با وجدانی<sup>۱۱</sup> (مالوف، سورستاینسون، اسکات، باهالار و روک<sup>۱۲</sup>، ۲۰۱۰). نورزگرایی (N)؛ یکی از ویژگی‌های است که ثبات هیجانی بالا و اضطراب پایین در یک‌سوی پیوستار و بی‌ثباتی هیجانی و اضطراب بالا در سوی دیگر آن، قرار دارد. افراد با نمره بالا در نورزگرایی دارای هیجانانگیز غیرمنطقی بیشتر و کم‌توانی در مهار رفتارهای برانگیختگی‌وار و ضعف در کنار آمدن با مشکلات هستند. افرادی که نمره‌های آنها در نورزگرایی پایین است با برخورداری از ثبات هیجانی، معمولاً آرام و معتدل هستند و قادرند با موقعیت‌های تنیدگی‌زا بدون اضطراب مقابله کنند (لانس‌بری، مافیت، گیسون، دروست و استینسون<sup>۱۳</sup>، ۲۰۰۷).

**برونگرایی (E):** به اعتقاد برت، پتریدز، آیسنک و آیسنک<sup>۱۴</sup> (۱۹۹۸) تفاوت‌های آشکاری بین درونگراها و برونگراها وجود دارد. برونگراها افراد اجتماعی هستند و از مهمانی خوششان

1. divorce
3. Provencher, Begin, Girouard, Tremblay & Boivin et al
5. five factor model
7. neuroticism
9. openness
11. conscientiousness
13. Lounsbury, Moffitt, Gibson, Drost & Stevenson
15. Donnellan, Conger & Bryant
17. cognitive- affective systems
19. Gosling, Rentfrow & Swann

2. Worthington
4. Dorros, Hanzal & Segrina
6. Furnham
8. extraversion
10. agreeableness
12. Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar & Rooke
14. Barrett, Petrides, Eysenck & Eysenck
16. Mischel & Shoda
18. attributional style
20. Gross

فاتحی‌زاده و احمدی (۱۳۹۰) نیز نشان دادند که زوج‌های عادی و متقاضی طلاق در روان‌رنجورخویی، گشودگی به تجربه و وظیفه‌شناسی و در تمام ۹ خرده‌مقیاس فهرست نشانه‌های روانی (SCL-90)<sup>۱۱</sup> با یکدیگر تفاوت معناداری دارند. استفان، یان و جان<sup>۱۱</sup> (۲۰۰۶) نشان دادند که ارتباط بین اسناد و رضایت زناشویی در تمام فرهنگ‌ها پایدار است. و ارتباط بین سبک اسناد منفی با رضایت زناشویی برای زن و شوهرها تفاوت معناداری با هم ندارند (ماریلین و کنت<sup>۱۲</sup>، ۲۰۰۵). خین سن هلینگ<sup>۱۳</sup> (۲۰۰۵) نشان داد که اسناد مثبت با رضایت زناشویی همبستگی مثبت و اسناد منفی با این عامل همبستگی منفی دارد. فینچام، هارولد و گانو—فیلیپس<sup>۱۴</sup> (۲۰۰۸) در پژوهش خود که روی ۱۵۰ زوج انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که اسناد با افسردگی و ناراحتی در زوج‌ها همبسته است و اسناد مطلوب با رضایت زناشویی و اسناد نامطلوب با افسردگی همبسته است. شواهد ناشی از مطالعات طولی نشان می‌دهد سبک اسنادی موجب خشنودی زوج‌ها می‌شود و موجب ناراحتی، یعنی دلیل سازگاری و ناسازگاری زوج‌ها سبک اسناد آنهاست (برانجی، وان لیشوت و گریس<sup>۱۵</sup>، ۲۰۰۷). با توجه به تأثیر ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های اسناد بر روابط زوج‌ها که پیشتر توصیف شد، و از آنجا که پنج عامل بزرگ شخصیت و سبک اسناد در بین زوج‌های عادی و متقاضی طلاق مقایسه نشده، انجام این پژوهش حاضر ضروری به نظر می‌رسد. در نتیجه این پژوهش با هدف مقایسه ویژگی‌های شخصیت و سبک‌های اسنادی در زوج‌های عادی و متقاضی طلاق انجام شد.

## روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه؛ این پژوهش از نوع علی - مقایسه‌ای است و برای بررسی فرضیه‌های آن از روش تحلیل کوواریانس استفاده شد. جامعه آماری همه کلیه زنان و مردان ۲۳ تا ۵۵ ساله متقاضی طلاق شهر کرمانشاه در سال ۹۰-۱۳۸۹ بود، که حداقل ۲ سال از ازدواج آنان گذشته و برای طلاق به دادگستری مراجعه کرده بودند. از بین افراد

جدید درماندگی آموخته‌شده<sup>۱</sup>، نحوه تبیین رویدادهای غیرقابل مهار توسط فرد، مهمتر از رویدادهایی است که واقعاً اتفاق افتاده است. این تبیین‌ها تحت تأثیر سه بعد مهم منبع، تکرار و زمان قرار دارد. بعد درونی - بیرونی، بعد پایدار - ناپایدار، و بعد کلی - اختصاصی (کریمی و سادات‌افراز، ۱۳۸۸). براساس این نوع فرمول‌بندی، هنگامی که فرد شکست‌هایش را به عوامل درونی، پایدار و کلی اسناد دهد، از سبک اسناد بدبینانه<sup>۲</sup> و وقتی موفقیت‌هایش را به عوامل درونی، پایدار و کلی اسناد دهد، دارای سبک اسناد خوش‌بینانه<sup>۳</sup> است (بارون و برن<sup>۴</sup>، ۲۰۰۶).

علی‌رغم پژوهش‌های زیادی که در مورد هر یک از متغیرها به‌طور جداگانه انجام شده، اما پژوهش‌های اندکی انجام گرفته که به مقایسه پنج عامل بزرگ شخصیت و سبک اسناد بپردازد. بروملی، دالی و ماسگراو - مارکارت<sup>۵</sup> (۲۰۰۰) نشان دادند که سبک اسناد منفی با باوجدانی رابطه متوسط دارد، اما با سایر ابعاد الگوی پنج‌عاملی رابطه‌ای ندارد. نتایج مطالعه پروپات<sup>۶</sup> (۲۰۰۲) نشان داد که سبک اسناد مثبت با عوامل برونگرایی، مقبولیت و گشودگی رابطه مثبت و سبک اسناد منفی با عوامل باوجدانی و ثبات هیجانی رابطه‌ای منفی دارد و این روابط در زنان و مردان متفاوت است. یافته‌های کر و گری<sup>۷</sup> (۲۰۰۳) نیز نشان می‌دهد که ابعاد سبک اسناد مثبت رابطه‌ای منفی با اضطراب، برونگرایی پایین، نورزگرایی و روان‌پریشی بالا دارد. میچل<sup>۸</sup> (۲۰۰۳) در پژوهشی نشان داد که بین سبک اسناد مثبت با ابعاد نظم و ترتیب، فعالیت، ثبات هیجانی و برونگرایی رابطه‌ای مثبت و بین سبک اسناد منفی با ابعاد برونگرایی و ثبات هیجانی رابطه‌ای منفی وجود دارد. کنت و استفانی<sup>۹</sup> (۲۰۰۷) نیز نشان دادند، عامل باوجدانی با تعادل زناشویی رابطه مثبت و عامل نورزگرایی رابطه منفی با آن دارد.

همچنین برخی تحقیقات داخلی نشان می‌دهد که زنان نسبت به مردان نمرات بالاتری در روان‌نژندگرایی و گشودگی و نیز نمرات پایین‌تری در برونگرایی و رضایت زناشویی دارند و عامل شخصیتی روان‌پریشی با رضایت زناشویی رابطه منفی، ولی برونگرایی، گشودگی، مقبولیت و باوجدانی رابطه مثبت با آن دارند (راستی، ۱۳۸۳؛ عطاری، ۱۳۸۵). شاهمرادی،

1. learned helplessness  
3. optimistic  
5. Bromley, Dalley & Musgrave-Marguart  
7. Corr & Gray  
9. Kenneth & Stephanie  
11. Stephane, Yvan & John  
13. Khin San Hlaing  
15. Branji, Van Lieshout & Gerris

2. pessimistic  
4. Baron & Byrne  
6. Poropat  
8. Mithchel  
10. Symptom Check-List-90 (SCL-90)  
12. Marilyn & Kenneth  
14. Fincham, Harold & Gano-Phillips

بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ گزارش شده است. گروسی فرشی (۱۳۸۰)، نیز ضرایب همسانی درونی را برای هر یک از عوامل نوزگرایی، برونگردی، گشودگی، مقبولیت و باوجدانی به ترتیب برابر: ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸، و ۰/۸۷ گزارش کرده است (فحیحی آشتیانی و داستانی، ۱۳۸۹). همچنین در این پژوهش ضرایب پایایی به روش آلفای کرونباخ بین ۰/۶۸ تا ۰/۷۶ به دست آمد. یک نمونه از سؤالات آن عبارت است از: «من معمولاً در مورد قصد و نیت دیگران، بدبین و بدگمان هستم».

### روش اجرا و تحلیل

در مرحله اجرای پژوهش پس از ارائه توضیحات مقدماتی درباره مقیاس‌ها و هدف از اجرای آزمون، نحوه پاسخگویی به آزمون‌ها برای آزمودنی‌ها به‌طور مفصل شرح داده شد، و آزمون‌ها بر روی افراد اجرا گردید. در خصوص ملاحظات اخلاقی پس از کسب رضایت‌نامه از افراد و دادن آگاهی‌های لازم، به آنها اطمینان داده شد که اطلاعات دریافت شده فقط در این پژوهش استفاده خواهد شد و از هرگونه سوء استفاده محفوظ خواهد بود.

**فرضیه ۱-** بین زوج‌های عادی و زوج‌های متقاضی طلاق از نظر ویژگی‌های شخصیتی تفاوت وجود دارد.

**فرضیه ۲-** بین زوج‌های عادی و زوج‌های متقاضی طلاق از نظر استفاده از سبک‌های اسناد تفاوت وجود دارد.

### یافته‌ها

با توجه به اطلاعات جدول ۱ مشاهده می‌شود که در بین زنان عادی به ترتیب میانگین ویژگی‌های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارت‌اند از: مقبولیت، برونگرایی، گشودگی، باوجدانی و نوزگرایی و در بین مردان عادی عبارت است از: باوجدانی، مقبولیت، گشودگی، برونگرایی و نوزگرایی. لیکن در بین زنان متقاضی طلاق به ترتیب میانگین ویژگی‌های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارت است از: برونگرایی، مقبولیت، نوزگرایی، گشودگی و باوجدانی و در بین مردان متقاضی طلاق عبارت است از: باوجدانی، نوزگرایی، برونگرایی، گشودگی و مقبولیت. در بین زوج‌های متقاضی طلاق به ترتیب میانگین ویژگی‌های شخصیتی از بیشترین به کمترین عبارت‌اند از: برونگرایی، باوجدانی، نوزگرایی، مقبولیت و گشودگی و در بین زوج‌ها عادی عبارت است از: مقبولیت، گشودگی، باوجدانی، برونگرایی و نوزگرایی.

جامعه آماری ۲۵ زوج (۵۰ مرد و زن) به‌طور تصادفی با روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. و همچنین برای نمونه عادی ۲۵ زوج (۵۰ مرد و زن) از بین کارمندان و کارکنان دادگستری با روش تصادفی انتخاب شدند. برای پژوهش از این نوع، حجم نمونه ۳۰ نفر (برای هر گروه ۱۵ نفر) مناسب است که در این پژوهش برای افزایش اعتبار بیرونی ۵۰ زوج (۱۰۰ زن و مرد) با این روش انتخاب شد که توان آزمون بالاتر از ۰/۸ بود (دلاور، ۱۳۸۹).

### ابزار سنجش

**پرسشنامه سبک اسناد (ASQ)**<sup>۱</sup>؛ این پرسشنامه یک ابزار خودسنجی است که نخستین بار پترسون و همکاران (۱۹۸۲) آن را برای اندازه‌گیری اسنادهای افراد در وقایع غیرقابل سنجش (خوشایند و ناخوشایند) ساختند و دارای یک سری موقعیت‌های فرضی شامل ۶ واقعه مثبت و ۶ واقعه منفی است. در پرسشنامه سبک اسناد هر پاسخ نمراتی با دامنه ۱ تا ۷ دارد. برای هر کدام از وقایع مثبت، نمره ۱ پایین‌ترین و ۷ بالاترین و برای همه موقعیت‌های منفی، نمره ۱ بالاترین و ۷ پایین‌ترین است. برای وقایع مثبت، به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نمره، ۲۱ و ۳ است. در واقع در این پرسشنامه نمرات وقایع مثبت و منفی به‌طور مجزا محاسبه می‌شوند، چرا که نمره پایین برای یک واقعه مثبت منفی است در حالی که نمره پایین برای واقعه منفی، یک اسناد مثبت است و مطالعات متعددی ثبات درونی آن را تأیید کرده‌اند (شیخ‌الاسلامی، ۱۳۷۷). همچنین در این پژوهش ضرایب پایایی به روش آلفای کرونباخ بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۸ به دست آمد. یک نمونه از سؤالات آن عبارت است از: «فرض کنید؛ دوستی را ملاقات می‌کنید که از وضع ظاهری شما تعریف و تحسین می‌نماید: عمده‌ترین علت آن را چه چیزی می‌دانید؟ کاملاً مربوط به افراد و شرایط دیگری است / کاملاً مربوط به خودم است».

**پرسشنامه نئو فرم کوتاه (NEO-FFI)**<sup>۲</sup>؛ برای سنجش پنج عامل بزرگ شخصیت از فرم کوتاه نئو (NEO- FFI) استفاده شد. این پرسشنامه در واقع کوتاه‌شده پرسشنامه ۲۴۰ سؤالی (NEO- PI- R) با ۶۰ سؤال است که کوستا و مک‌گری<sup>۳</sup> (۲۰۰۴) برای ارزیابی ۵ ویژگی اصلی شخصیت (نوزگرایی، برونگرایی، گشودگی، مقبولیت، باوجدانی) تدوین کردند و براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف، تا کاملاً موافق نمره‌گذاری می‌شود. و ضرایب اعتبار بازآزمایی آن نیز

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار زوج‌های (زن و مرد به صورت مجزا و گروهی) عادی و متقاضی طلاق در ابعاد شخصیت

شاخص آماری	ابعاد شخصیت	زوج‌های عادی		زوج‌های متقاضی طلاق		کلی	
		زن	مرد	زن	مرد	طلاق	تعداد
نورزگرایی	میانگین	۲۳/۰۰	۲۳/۶۸	۲۶/۲۰	۲۷/۰۸	۲۶/۷۴	۱۰۰
	انحراف معیار	۵/۹۵	۵/۵۶	۶/۰۹۰	۶/۱۸	۶/۰۸	۱۰۰
برونگرایی	میانگین	۲۷/۴۷	۲۶/۶۷	۲۷/۴۴	۲۶/۷	۲۷/۰۷	۱۰۰
	انحراف معیار	۵/۵۶	۵/۷۶	۵/۷۰	۵/۶۰	۵/۶۲	۱۰۰
گشودگی	میانگین	۲۸/۰۸	۲۷/۷۵	۲۵/۸۰	۲۵/۹۶	۲۵/۸۸	۱۰۰
	انحراف معیار	۳/۷	۳/۷۱	۴/۲۳	۴/۴۶	۴/۱۶	۱۰۰
مقبولیت	میانگین	۲۸/۷	۲۷/۹۲	۲۶/۹۲	۲۵/۳۶	۲۶/۱۴	۱۰۰
	انحراف معیار	۴/۳۶	۴/۶۷	۴/۵۲	۵/۱۷	۵/۰۵	۱۰۰
باوجدانی	میانگین	۲۳/۵	۳۱/۶۸	۲۳/۰۸	۳۰/۹۵	۲۷/۰۲	۱۰۰
	انحراف معیار	۵/۶۴	۴/۲۴	۵/۵۷	۴/۷۲	۴/۴۵	۱۰۰

$$n_1 = n_2 = n_{50}$$

جدول ۲- میانگین و معیار نمرات زوج‌ها (زن و مرد به صورت مجزا و گروهی) عادی و متقاضی طلاق در ابعاد سبک اسناد انحراف

شاخص آماری	ابعاد سبک اسناد گروهها	عادی		متقاضی طلاق		کلی	
		زن	مرد	زن	مرد	طلاق	تعداد
درونی - بیرونی	میانگین	۳۳/۰۴	۳۰/۹۱	۳۳/۲۴	۳۱/۲۰	۳۲/۰۸	۱۰۰
	انحراف معیار	۳/۲۳	۳/۴۶	۳/۲۸	۳/۴۱	۳/۴۲	۱۰۰
موقت - پایدار	میانگین	۳۸/۴۸	۳۸/۰۴	۴۰/۹۵	۴۰/۴۴	۴۰/۷۰	۱۰۰
	انحراف معیار	۳/۱۳	۳/۴۲	۳/۸۳	۳/۷۳	۳/۸۱	۱۰۰
کلی - اختصاصی	میانگین	۳۱/۳۲	۳۲/۸۰	۲۹/۹۶	۳۰/۲۴	۳۰/۱۰	۱۰۰
	انحراف معیار	۴/۶۷	۴/۵۵	۴/۷۲	۴/۶۸	۴/۷۵	۱۰۰

$$n_1 = n_2 = n_{50}$$

اطلاعات جدول ۲ نشان می‌دهد که هر دو گروه زنان عادی و متقاضی طلاق در استفاده از سبک‌های اسنادی به یک گونه و به ترتیب از سبک اسنادی موقت - پایدار، درونی - بیرونی و کلی - اختصاصی استفاده می‌کنند، لیکن مردان عادی به ترتیب از سبک‌های اسنادی موقت - پایدار، کلی - اختصاصی و درونی - بیرونی و مردان متقاضی طلاق به ترتیب پایدار، کلی - اختصاصی و درونی - بیرونی دارند.

جدول ۳- نتایج تحلیل کوواریانس تفاوت دو گروه زوج‌های (زن و شوهر) عادی و متقاضی طلاق در ابعاد شخصیت و سبک اسناد

توان آماری	اندازه اثر	سطح معناداری	مقدار F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات	شاخص آماری ابعاد شخصیت و سبک اسناد	تفسیر
۰/۷۸۳	۰/۰۷۴	۰/۰۰۷	۷/۶۶۶	۲۸۲/۲۵۰	۱	۲۸۲/۲۵۰	درونگرایی	شخصیت
۰/۰۵۰	۰/۰۰۰	۰/۹۸۶	۰/۰۰۰	۰/۰۱۰	۱	۰/۰۱۰	برونگرایی	
۰/۷۰۸	۰/۰۶۲	۰/۰۱۳	۶/۳۷	۱۰۴/۰۴۰	۱	۱۰۴/۰۴۰	گشودگی	
۰/۶۲۴	۰/۰۵۲	۰/۰۲۴	۵/۲۸	۱۱۶/۶۴۰	۱	۱۱۶/۶۴۰	مقبولیت	
۰/۰۸۵	۰/۰۰۳	۰/۵۸۲	۰/۳۰۴	۷/۸۴۰	۱	۷/۸۴۰	باوجدان	
۰/۰۶۵	۰/۰۰۱	۰/۷۲۱	۰/۱۲۸	۱/۴۴۰	۱	۱/۴۴۰	بیرونی - درونی	سبک اسناد
۰/۹۲۰	۰/۱۰۸	۰/۰۰۱	۱۱/۶۱۴	۱۴۷/۸۳۶	۱	۱۴۷/۸۳۶	موقت - پایدار	
۰/۷۴۳	۰/۰۶۸	۰/۰۱۰	۶/۹۷۰	۱۵۱/۲۵۰	۱	۱۵۱/۲۵۰	کلی - اختصاصی	

### بحث

امروزه ویژگی‌های اصلی شخصیت که از موضوعات اساسی روان‌شناسی به‌شمار می‌رود، پژوهش‌های طولی زیادی را به خود اختصاص داده است (پرانچر و همکاران، ۲۰۰۸؛ مالوف و همکاران، ۲۰۱۰؛ حسینی و لطیفیان، ۱۳۸۸). یافته‌های پژوهشی نشان می‌دهند که عوامل شخصیتی از پیش‌بینی‌کننده‌های تجربی رضایت زناشویی هستند. وجود رابطه بین عوامل شخصیتی و رضایت زناشویی زوج‌ها با استفاده از طرح‌های طولی و مقطعی مختلف تأیید شده‌اند (گاتیس<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۰۴؛ راگ، برادبری، هالوگ و ثورمایر<sup>۲</sup>، ۲۰۰۶).

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین زوج‌های متقاضی طلاق و عادی در ویژگی شخصیتی درونگرایی (نورزگرایی) تفاوت معناداری وجود دارد ( $P < ۰/۰۱$ )، به این ترتیب که میزان درونگرایی زنان متقاضی طلاق بیشتر از میزان درونگرایی زنان عادی است. این نتیجه با نتایج کارنی و برادبری<sup>۳</sup> (۲۰۰۰) همسو می‌باشد. به اعتقاد این پژوهشگران ویژگی‌های شخصیتی همچون درونگرایی و ناپایداری احساسی آسیب‌های دایمی به دنبال دارد که در چگونگی سازش‌یافتگی زوج‌ها یا تجربه‌های پرتنش تأثیر می‌گذارند و بدین ترتیب بر کل رابطه تأثیر خواهند گذاشت. راگ و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند پرخاشگری و درونگرایی در سرعت نزول اولیه عملکردهای

نتایج جدول ۳ در بخش ویژگی‌های شخصیتی نشان می‌دهد که بین زوجین متقاضی طلاق و عادی در ویژگی‌های شخصیتی درونگرایی ( $P < ۰/۰۱$ )، گشودگی و مقبولیت ( $P < ۰/۰۵$ ) تفاوت معناداری وجود دارد، به این صورت که زوج‌های متقاضی طلاق، دارای نمره درونگرایی بالاتر از زوج‌های عادی و در ویژگی‌های گشودگی و مقبولیت، زوج‌های متقاضی طلاق دارای نمره پایین‌تری از زوج‌های عادی هستند. بنابراین بر مبنای اطلاعات به‌دست آمده که نشان از بالا بودن میزان نمره گشودگی و مقبولیت در زوج‌های عادی و بالا بودن نمره درونگرایی زوج‌های متقاضی طلاق است، فرضیه یک پذیرفته می‌شود. به این معنی که بین دو گروه زوج‌های عادی و متقاضی طلاق از نظر ویژگی‌های شخصیتی تفاوت وجود دارد. و همچنین داده‌ها نشان می‌دهد که در استفاده از سبک‌های اسنادی بین زوج‌های متقاضی طلاق و عادی تفاوت معناداری وجود دارد. زوج‌های متقاضی طلاق در سبک اسناد موقت - پایدار نمره بیشتری از زوجین عادی دارند، ولی زوج‌های عادی در سبک اسناد کلی - اختصاصی، نمره بالاتری از زوج‌های متقاضی طلاق دارند ( $P < ۰/۰۱$ ). بنابراین فرضیه دو نیز پذیرفته می‌شود. به این معنی که بین زوج‌های عادی و متقاضی طلاق از نظر استفاده از سبک‌های اسناد تفاوت وجود دارد.

1. Gatis

2. Rogge, Brudbury, Hahlweg & Thurmaier

3. Karenly & Brudbury

نتیجه دیگر پژوهش نشان داد که، زوج‌های عادی و متقاضی طلاق در عامل مقبولیت با یکدیگر تفاوت معناداری دارند ( $P < 0/03$ ). این نتایج با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همخوان است (باتوین و همکاران، ۲۰۰۳؛ عطاری و همکاران، ۱۳۸۵؛ مانی، ۱۳۸۵؛ و راستی، ۱۳۸۳). مقبولیت از ویژگی‌های شخصیتی است که به تمایلات بین‌فردی اشاره دارد. افراد دارای نمره بالا در این بعد، ویژگی‌هایی همچون: رک‌گویی، دیگر دوستی، همراهی، دل‌رحمی و تواضع دارند. چنین فرد سازش‌یافته‌ای دیگران را دوست دارد و به آنها کمک می‌کند، همچنان که باور دارد سایرین نیز به او کمک می‌کنند (دانلان و همکاران، ۲۰۰۵؛ لانس بری و همکاران، ۲۰۰۷). بنابراین مقبولیت در روابط زناشویی به‌عنوان یک عامل مثبت ایفای نقش می‌کند. در رابطه با مؤلفه باوجدانی نتایج پژوهش نشان داد که بین دو گروه زوج‌های عادی و متقاضی طلاق تفاوت معناداری وجود ندارد، بنابراین فرضیه پنجم پژوهش رد می‌شود. این نتیجه با نتایج تحقیقات پیشین ناهمخوان است (کنت و همکاران، ۲۰۰۷، راستی، ۱۳۸۳؛ عطاری و همکاران، ۱۳۸۵؛ باتوین و همکاران، ۲۰۰۳؛ کینگ، ۲۰۰۸؛ مانی، ۱۳۸۵). در تبیین این نتیجه می‌توان گفت، از آنجا که بهترین توصیف برای این بعد مفهوم «اراده» است و نیز اینکه باوجدانی با موفقیت شغلی، تحصیلی، تلاش برای منضبط بودن و باریک‌بینی (دانش، ۱۳۸۴) همراه است. این افراد که معمولاً دارای تیپ شخصیتی A هستند ویژگی‌های خصومت و پرخاشگری و برانگیختگی هیجانی زیادی دارند (اسپیگل‌من و دایر، ۲۰۱۱). علاوه بر این ممکن است توجه به مسائل شغلی و تحصیلی و تلاش برای موفقیت باعث شود که فرد از کارکرد و نقش‌های زناشویی و خانوادگی غفلت کند.

در بخش دیگر پژوهش نتایج نشان داد که بین دو گروه زوج‌های عادی و متقاضی طلاق از نظر سبک بیرونی - درونی تفاوت معناداری وجود ندارد. به‌عبارت دیگر، بعد سبک اسنادی درونی و بیرونی تأثیری در رضایت زناشویی ندارد. در واقع اندازه اثرهای مشاهده شده تبیین‌کننده تفاوت معنی‌داری نیستند. بنابراین فرضیه ششم پژوهش رد می‌شود. این نتیجه پژوهش با نتیجه پژوهش عسگری و همکاران (۱۳۸۹) همخوان است، اما با نتایج پژوهش استفان و همکاران (۲۰۰۶) و ماریلین و همکاران (۲۰۰۵) ناهمخوان بود. این ناهمخوانی را می‌توان چنین توجیه کرد که به اعتقاد وینر<sup>۱</sup> (۱۹۹۸) بین شیوه‌های اسنادی، عواطف و رفتار یک توالی منطقی وجود

زناشویی دخیل است. همچنین پژوهش عسگری و همکاران (۱۳۸۹) و رضویه و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که بین رضایت زناشویی و درونگرایی رابطه منفی وجود دارد. بنابراین بالا بودن میزان درونگرایی ممکن است به‌طور غیرمستقیم از طریق نارضایتی زناشویی پیامدهایی همچون طلاق را به دنبال داشته باشد.

نتیجه دیگر پژوهش حاضر این بود که، بین زوج‌های متقاضی طلاق و عادی در ویژگی شخصیتی برونگرایی تفاوت معناداری وجود ندارد ( $P < 0/01$ ). در مورد برونگرایی در پژوهش‌های مختلف نتایج متفاوتی به‌دست آمده است. در برخی پژوهش‌های مربوط، به رابطه این عامل با رضایت زناشویی اشاره نشده است (واتسون، هابرد و وایس، ۲۰۰۰). در پژوهش مانی (۱۳۸۵) و همچنین پژوهش‌های عطاری و همکاران (۱۳۸۵) و راستی (۱۳۸۳) نیز این نداشتن رابطه تأیید شده است. اما نتایج به‌دست آمده با نتایج پژوهش عسگری و همکاران (۱۳۸۹) که بین رضایت زناشویی و برونگرایی رابطه مثبت به‌دست آوردند، و نیز پژوهش کنت و همکاران (۲۰۰۷) ناهمخوان است. در تبیین نتایج به‌دست آمده، می‌توان گفت که دو خصوصیت برونگرایی، یعنی مثبت‌اندیشی و انرژی زیاد احتمالاً به تعارض کمتر منجر می‌شود (دینر، آنکوک، ریچارد و اسمیت، ۲۰۰۷). نتیجه اینکه برونگرایی به‌عنوان یک عامل مثبت ممکن است در کارکردهای زناشویی و خانوادگی ایفای نقش کند و مانع از نارضایتی زناشویی و درنهایت طلاق شود.

در این پژوهش زوج‌های عادی و متقاضی طلاق در گشودگی با یکدیگر تفاوت معناداری نشان دادند ( $P < 0/02$ ). این نتیجه با نتایج پژوهش‌های پیشین مانند پژوهش باتوین و همکاران (۲۰۰۳) و پژوهش‌هایی که عطاری و همکاران (۱۳۸۵) و راستی (۱۳۸۳)، در ایران انجام داده‌اند، همسو می‌باشد. اما با پژوهش مانی (۱۳۸۵) و عسگری و همکاران (۱۳۸۹) ناهمخوان است. این بخش از یافته‌ها را براساس نظر کوستا و مک‌کری (۲۰۰۴) می‌توان چنین توجیه کرد که در میان پنج عامل بزرگ شخصیت، عامل گشودگی پیچیده‌ترین عامل و درک و شناسایی آن مشکل است، چرا که گشودگی فرد را هم در تجربه حالات هیجانی مثبت و هم حالات هیجانی منفی هدایت می‌کند. بنابراین ارتباط مستقیمی بین رضایت زناشویی و ویژگی شخصیتی گشودگی نسبت به تجربه مشخص نشده است. ظاهراً گشودگی به تجربه در رضایت زناشویی هم دارای کارکردهای مثبت و هم منفی است از این‌رو در بین دو گروه متقاضی طلاق و عادی کارکرد یکسانی داشته است.

1. Watson, Hubbard & Wiese  
3. King  
5. Wiener

2. Diener, Eunkook, Richard & Smith  
4. Spigelman & Dwyer

### منابع

- آتش‌روز، ب.، پاکدامن، ش.، و عسگری، ع. (۱۳۸۷). ارتباط بین پنج رگه اصلی شخصیت و پیشرفت تحصیلی. *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۴ (۱۶)، ۳۶۷-۳۶۷.
- بارون، ر.، بیرن، د.، و برنسکامپ، ن. (۱۳۸۹). *روان‌شناسی اجتماعی*. ترجمه یوسف کریمی، چاپ سوم، تهران: انتشارات روان (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۶).
- حسینی، ف. س.، و لطیفیان، م. (۱۳۸۸). پنج عامل بزرگ شخصیت و نیاز به شناخت. *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۶ (۲۱)، ص ۶۸-۶۱.
- دانش، ع. (۱۳۸۴). تأثیر همانندی/تضاد در ویژگی‌های شخصیتی درون‌نگرای/برون‌نگرای بر رضایت زناشویی. *دانشور رفتار*، ۱۲ (۱۰)، ص ۵۷-۶۷.
- دلاور، ع. (۱۳۸۹). *مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی*. چاپ هفتم. تهران: انتشارات رشد.
- دادستان، پ. (۱۳۹۰). *روان‌شناسی جنایی*. چاپ نهم. تهران: انتشارات سمت.
- راستی، ع. (۱۳۸۳). *مقایسه صفات شخصیتی و رضایت زناشویی بر اساس مدل پنج عاملی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- رضویه، ا.، معین، ل.، و بهلولی اصل، ف. (۱۳۸۹). *نقش ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی بر رضایت شغلی کارکنان بنیاد شهید و امور ایثارگران شهر شیراز*. فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه. ۱ (۴)، ص ۱-۱۷.
- سلیگمن، م. (۱۳۸۸). *خوش‌بینی آموخته شده*. ترجمه رامین کریمی و الهام سادات افراز. چاپ اول، تهران: انتشارات بهار سبز (سال انتشار به زبان اصلی ندارد).
- شاهمرادی، س.، فاتحی‌زاده، م.، و احمدی، ا. (۱۳۹۰). پیش‌بینی تعارض زناشویی از طریق ویژگی‌های شخصیتی، روانی و جمعیت‌شناختی زوج‌ها. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، سال دوازدهم، شماره ۱ (۴۳)، ص ۴۳-۴۰.
- شیخ‌الاسلامی، ر. (۱۳۷۷). *بررسی رابطه سبک اسناد و هسته کنترل با پیشرفت تحصیلی با توجه به متغیرهای هوش، جنسیت و زمینه خانوادگی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز.
- یوسفی، ن. (۱۳۹۰). *مقایسه اثربخشی دو رویکرد خانواده درمانی مبتنی بر طرحواره درمانی و نظام عاطفی بون بر طرحواره‌های ناسازگار اولیه در مراجعان متقاضی طلاق شهر سقز*. اصول بهداشت روان، ۱۳ (۴)، ص ۳۵۶-۷۳.
- عسگری، پ.، حافظی، ف.، و جمشیدی، ث. (۱۳۸۹). *رابطه سبک اسناد و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی زناشویی در پرستاران زن شهر ایلام*. *فصلنامه زن و فرهنگ*، ۱ (۳)، ص ۳۳-۱۷.

دارد، به این معنا که اسنادها عواطف را تعیین می‌کنند و عواطف نیز بر رفتار تأثیر می‌گذارند. در واقع اسنادها به ما می‌گویند چه چیزی احساس کنیم و احساسات به ما می‌گویند چه واکنشی انجام دهیم.

یافته‌های پژوهش نشان داد که زوج‌های عادی و متقاضی طلاق از نظر سبک اسنادی موقت - پایدار و نیز از نظر سبک اسنادی کلی - اختصاصی با یکدیگر تفاوت معناداری دارند (زوج‌های عادی دارای سبک اسنادی مثبت و زوج‌های متقاضی طلاق دارای سبک اسنادی منفی). زوج‌های عادی ضعف‌های موجود در روابط را به عوامل خاص و موقت ربط می‌دهند و جنبه‌های مثبت در روابط را به ویژگی‌های پایدار و کلی نسبت می‌دهند، اما زوج‌های متقاضی طلاق عکس این حالت عمل می‌کنند، یعنی اینکه جنبه‌های منفی موجود در روابط را به ویژگی‌های کلی و پایدار و جنبه‌های مثبت موجود در روابط را به ویژگی‌های خاص و ناپایدار نسبت می‌دهند.

پژوهش‌های مربوط به اسنادهای زناشویی، الگوهای اسنادی را که هر زوج برای همسرش می‌سازد، بررسی می‌نماید. براساس این الگوها، استنباط افراد از رفتار همسرشان به‌طور جدی بر رفتار آنها تأثیر دارد. شواهد معتبری در مورد نقش اسناد زناشویی در سازگاری زوج‌ها با وقایع تنش‌زای زندگی وجود دارد (گارهام و کانلی، ۲۰۰۶). زوج‌هایی که اسنادهای زناشویی منفی دارند، نشان داده‌اند توانایی کمتری در حفظ کیفیت و رضایت کلی زناشویی در رویارویی با جنبه‌های منفی روابط دارند (مک نالتی و کارنی، ۲۰۰۱).

با توجه به نقش اساسی که ویژگی‌های شخصیت و به‌ویژه سبک‌های اسنادی در سلامت و تعادل زندگی افراد بازی می‌کنند و همچنین، با توجه به اهمیت جایگاه خانواده و زوج‌ها در جامعه پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی و فرهنگی به مراتب بیشتر و غنی‌تری به‌منظور ارتقا و بهبود ویژگی‌های شخصیت و به‌ویژه کاهش سبک‌های اسنادی بدبینانه و تبدیل آنها به سبک اسنادی خوش‌بینانه اعم از: مدارس، دانشگاه‌ها و رسانه‌ها طراحی و اجرا گردد. از آنجا که در پژوهش حاضر، از ابزار خود گزارش‌دهی استفاده شد، و نیز زیادی تعداد سؤالات و نوع پژوهش که علی - مقایسه‌ای بود، پیشنهاد می‌گردد که در این راستا با روش پژوهشی و ابزارهای دیگر که کوتاه‌تر باشند، به شکل گسترده‌تری بررسی و مورد توجه قرار بگیرد.

### سپاسگزاری

به این وسیله از همکاری تمامی مسئولان محترم دادگستری شهر کرمانشاه و همچنین از همه زوج‌های گرانقدری که ما را در این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه سپاسگزاری می‌نمایم.

- Gatis, K.S., Berns, S., Simpson, L.E., & Christensen, A. (2004). Birds of a feather or strange birds, Ties among personality dimensions, similarity and marital quality. *Journal of Family Psychology*, 18 (4),564-74.
- Gosling, S.D., Rentfrow, P.J., & Swann, W.B. (2003). A very brief measure of the big-five personality domains. *Journal of Research in Personality*, 37, 504-528.
- Gross, R. (2002). *Psychology: The science of mind and Behavior*. (4th ed). London: Holder and Stoughton.
- Pervin, L.A.; & John, O.P. (1999). *Handbook of personality*. New York/London: The Guilford Press.
- Kareny, B.R., Brudbury, T.N. (2000). Neurotism, marital interaction and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72 (5),1075-92.
- Kenneth, R.O., & Stephanie, N.(2007). Five-factor Personality Similarity and marital adjustment. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 27(3), 309-314.
- Khin san Hlaing. (2005). The study of the Relationship between Attribution style and Marital satisfaction of Married couples in Myanmar. *Psychology Department yangon university*,106-1012.
- King, L.A. (2008). Emotional expression, ambivalence over expression, and marital satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(4),601-607.
- Lounsbury, J.W., Moffitt, L., Gibson, L.W., Drost, A.W., & Stevenson, M.W. (2007). An investigation of personality traits in relation to the job and career satisfaction of information technology professionals. *Journal of Information Technology*, 22, 174-183.
- Malouff, J.M., Thorsteinsson, E.B., Schutte, N.S., Bhullar, N., & Rooke, S.E. (2010). The fivefactor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127.
- Marilyn, S., Kenneth E.L. (2005). The role of spouses, depression and anger in the attribution-Marital satisfaction relation. *Journal of Psychology*, 17, 397-409.
- MC. Care, R.R., & Costa, P.T. (2004). A contemplated revision of NEO five factor inventory. *Journal of Personality and Individual Differences*, 36: 587-596.
- Mc Nulty, J.K., & Karney, B.R. (2001). Attributions in marriage: integrating specific and global evaluations of a relationship. *Personality and Social psychology Bulletin*, 27(5), 943-955.
- Mischel, W., & Shoda, Y. (1998). Reconciling processing dynamics disposition. *Annual Review of psychology*, 46, 229- 58.
- عطاری، ی.ع.، امان الهی فرد، ع.، و مهرابی زاده هنرمند، م. (۱۳۸۵). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و عوامل فردی - خانوادگی با رضایت زناشویی در کارکنان اداره‌های دولتی شهر اهواز. *مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران، ۱۳(۳)، ص ۸۱-۱۰۸*.
- فتحی آشتیانی، ع.، داستانی، م. (۱۳۸۹). *آزمون‌های روان‌شناختی (ارزشیابی شخصیت و سلامت روان)*. چاپ سوم. تهران: انتشارات بعثت.
- مانی، آ. (۱۳۸۵). *بررسی ارتباط بین ویژگی‌های شخصیت و رضایت زناشویی در بین دانشگاه تبریز*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی علوم تربیتی دانشگاه تبریز.
- Botwin, M.D., Buss, D.M. (2003). Personality and Mate preference: Five factors in mate selection and marital satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 65,107-136.
- Branji, T., Van Lieshout, C.M., & Gerris, J.M. (2007). Big five personality development in adolescence and adulthood. *European Journal of Personality*, 21, 45-62.
- Bromley, S.P., Dalley, M.B., & Musgrave-Marguart, D. (2000). Personality, academic attribution, and substance use as predictors of academic achievement in college students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 12, 501-511.
- Corr, P.J., & Gray, J.A. (2003). Structure and validity of the Attributional Style Questionnaire: A cross- sample comparison. *Journal of Psychology*, 130(6), 645- 57.
- Diener, E.d., Eunkook, M.S., Richard, E.L., & Smith, H.L. (2007). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Donnellan, M.B., Conger, R.D., & Bryant, C.M. (2005). Erratum to the big five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality*, 39 (1),206-207.
- Dorros, S., Hanzal A., & Segrina, C. (2011). The big five personality traits and perceptions of touch to intimate and nonintimate body regions. *Journal of Research in Personality*, 42,1067-1073.
- Fincham, F.D., Harold, G., & Gano-Phillips, S. (2008). The longitudinal relation between attributions marital satisfaction: direction of and role of efficacy expectations. *Journal of Family Psychology*, 14(2), 267-285.
- Furnham, A. (2008). Relationship among four big five measures of different length. *Psychological Reports*, 102, 312-316.
- Garham, J.M., & Conoley, C.W. (2006). The role of material attributions in the relationship between life stressors and material quality. *Personal Relationship*, 13, 231-241.

- Mithchel, J.V. (2003). Personality correlates of Attributional Style. *Journal of Psychology*, 123, 447-63.
- Poropat, A. (2002). The relationship between attributional style, gender and the five factor model of personality. *Journal of Personality and Individual Differences*, 33, 1185-1201.
- Provencher, V.C., Begin, M.P.G., Girouard, A., Tremblay, S., Boivin, S., & Lemieux, S. (2008). Personality traits in overweight and obese women: Associations with BMI and eating behaviors. *Eating Behaviors*, 9(3): 294-302.
- Rogge, R.D., Brudbury, T.N., Hahlweg, K.E.G., Thurmaier, F. (2006). Predicting marital distress and dissolution: Refining the two-factor hypothesis. *Journal of Family Psychology*, 20(1), 156-159.
- Spigelman, A.D., Dwyer.P. (2011). Is there a link between work-related stress and colorectal cancer? *MJA*; 180(7): 339-40.
- Stephane, S., yvan L., & john W.(2006).the Effects of measurement strategy on attributions for marital problems and behaviors. Departement de Psychologie, Universire de Montreal. *Journal of Applied Social Psychology*,21, 734-746.
- Watson, D., Hubbard, B., Wiese, D.(2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self and partner- rating. *Journal of Personality*, 68(3), 413-449.
- Worthington, E.L. (2005). Hope-Focused Marriage Counseling Recommendations for Researchers, Clinicians and Church workers. *Journal of Psychology and Theology*, 31 (3), 231-239.